

سرانجام خرمن مساعی و همکاری‌های پیوسته و همراهی و همسویی و همفکری دوستان باهمت و گران قدر ما در موزه آستان قدس رضوی و دیگر مراکز علمی و فکری و فرهنگی کشور به ثمر نشست و نتیجه نیکو داد. دوفصلنامه مطالعات موزه‌ای زرین فام که اینک از محضر خوانندگان گرامی و علاقمند می‌گذرد، نخستین نشریه موزه‌های آستان قدس رضوی است که پس از صدور پروانه رسمی و اخذ مجوز از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، منتشر می‌شود. زرین فام یک نشریه موزه‌ای است. فام زرینش هم موزه پژوهی و موزه پژوهانه است و هم هرآنچه مناسب با مسئله‌ها و موضوعات ریز و درشت موزه‌ای دارد.

موزه‌ها پدیده‌ها و نهادهای کثیرالاضلاع و کثیرالافعال و کثیرالاهداف جامعه و جهان مدرن هستند. بسیار رنگارنگ، پرجاذبه و پربازدیدکننده و آموزنده از جهات بسیار. دروازه‌هایشان به روی همه گروه‌های اجتماعی و جمعیت‌های سیاره ما از هر گروه سنی و جنسی و پیرو هر سنت اعتقادی و با هر سلیقه‌ای گشوده است. دست و دامنشان نیز پراز آثار و اشیاء نفیس و نادر.

علی‌رغم فرهنگ، نسبت و رویکرد غالب موزه‌ای و تاریخی و گردشگرانه بر ذهنیت و روان و رفتار انسان عالم مدرن و متعاقباً بیش‌وکم بر ذهنیت و روان و رفتار کثیری از جمعیت‌های سیاره ما، همجواری موزه‌های آستان قدس رضوی در حریم و در مکان و فضاهایی که زائرانه هستند و برای زائران، مقدس و محترم، حائز اهمیت بسیار است. همجواری و همزیستی نسبت و رابطه زائرانه و مؤمنانه و گرم و همدلانه و تعالی‌جویانه زائران، زیر سقف گنبدها و قامت بلند مناره‌ها و مأذنه‌هایی که روی به سوی آسمان و آسمانیان دارند با نسبت و رابطه و رویکرد موزه‌ای و تاریخی و معرفت‌ورزانه بازدیدکنندگان کنجکاو و علاقه‌مند که بر شانه تاریخ گام نهاده‌اند روی ارض تاریخ گام برمی‌گیرند و به وساطت و به مدد و درآینه مواریث پیشینیان می‌خواهند و می‌جویند که بدانند حضور تاریخی و تاریخ‌مند انسان روی سیاره زمین، روی غبار کیهانی افکنده در میان صدها و صدها میلیارد غبار کیهانی دیگر محمل چه معنایی است؟ یک رخداد ساده و معمولی نیست. اتفاق و ابتکاری است بسیار مهم و خردمندانه و هوشمندانه.

اتفاقاً این همجواری و همزیستی میان دو نحوه نگاه، دو نسبت، دو نوع رابطه که یکی متعالی و فراتاریخی است و دیگری تاریخی و تاریخ‌نگر، یکی مؤمنانه و همدلانه است و آن دیگر کنجکاوانه و معرفت‌ورزانه، یکی زائرانه و همدلانه است و دیگری موزه‌ای و گردشگرانه، یکی انفسی است و رازورزانه و دیگری آفاقی و کاوشگرانه، جلوه‌ای از اندیشه، خرد، حکمت و فرهنگ جامع‌نگر ایرانی است. جلوه‌ای از دانایی و توانایی هوشمندانه ملّتی تاریخی است در چیدن و چینش سازوار و هماهنگ پدیده‌ها و نسبت‌ها و رویکردهای به ظاهر ناسازوار و ناسازگار، کنار هم و پهلو به پهلو هم.

جلوه‌ای هم از سنت و میراث مدنی و معنوی عهدباستان ایرانی ساری و جاری در زیر لایه‌های ارض تاریخ و فرهنگ ایرانیان، هم ایران در عصر اسلام و در عهد دولت قرآن و هم روایتی از نحوه مواجهه ایران و ایرانیان با تحولات عظیم تاریخی و فکری، فرهنگی و علمی و فنی که طی قرون اخیر در قاره و منطقه غربی تاریخ، فرهنگ، جامعه و جهان بشری ما اتفاق افتاده است.

مجموعه‌های عظیم درهم‌تنیده از دانش و دانایی، خرد و حکمت، هنر و صنعت، دیانت و معنویت، ذوق و زیبایی، ظرافت و الوایی در معماری و مهندسی و هندسه بناها و فضاها، و ترکیب‌بندی و هماغوشی و آرایش و آراستگی هماهنگ و هنرمندانه و هوشمندانه و با دقت و مراقبت و ماهرانه انواع هنرها و مهارت‌ها و فناوری‌ها اعم از کاشی‌کاری و گچ‌بری و آینه‌کاری و منبت‌کاری و مشبک و کار ماهرانه روی فلز به‌ویژه طلاکاری و چینش و ترکیب‌بندی موسیقایی طرح‌ها و رنگ‌ها و نقش‌ها در بارگاه و مجموعه آستان قدس رضوی، فارغ از ماهیت روحانی و معنوی و متعالی و فراتاریخی و قدسی و زائرانه و زائرپذیرشان، یک جهان، تاریخ و هنر و هنرمندانی و پیوستگی و استمرار حیات معنوی ملتی تاریخی را نیز گرم و زنده بتماشا نهاده و بیان می‌کنند. به‌ویژه در سرزمین خراسان که از دیرباز، طلوعگاه تاریخ ایران و ایرانیان بوده است و خراسانیان مشعل‌داران بزرگ و خستگی‌ناپذیر و سخت‌کوش خرد و حکمت ایرانیان نبوی هم در عهد باستان هم ایران در عصر اسلام و در عهد دولت قرآن در بیش از یک هزاره اخیر. نشریه زرین‌فام و دوستان و همکاران معزز ما در موزه آستان قدس رضوی و در دفتر مجله، مسئولیت خطیر و سنگین معرفی یک جهان تاریخ و فرهنگ و هنر و ذوق و زیبایی و دانش و دانایی و میراث خرد و حکمت و معنویت را برشانه گرفته‌اند.

از جمیع دوستان و همکاران گران‌قدر و معزز و با همت در درون و بیرون موزه آستان قدس رضوی که ما را در تدبیر امور مجله در برگرفتن موانع پیش‌رو و در هموار کردن و گشودن راه و تسریع صدور پروانه و اخذ مجوز انتشار نشریه، بی‌دریغ و بی‌منت یاری رسانده‌اند؛ گرم و صمیمانه تشکر می‌کنیم. از یک به یک اعضای دانشمند و صاحب‌اندیشه و نظر هیئت تحریریه مجله که هر بار با نظرات روشن‌گرانه‌شان گره‌ها را می‌گشودند و موانع را از پیش‌رو برمی‌گرفتند و با دقت مراقبت مقاله‌های ارسال شده به دفتر مجله را بررسی کرده‌اند همچنین از دوستان دانشمند و اهل قلم که با دانش خود بر ما منت نهاده‌اند و مقاله‌های وزین‌شان را به دفتر مجله ارسال کرده‌اند؛ از داوران صاحب‌نظر و دانشمندی که مقاله‌ها را با دقت و مراقبت و دادورانه داوری کرده‌اند صمیمانه سپاسگزارم.

و لله عاقبت الامور

حکمت‌اله ملاحظی

۲۸ آبان ماه ۱۴۰۱ هجری خورشیدی